Test Booklet No.
परीक्षा पुस्तिका संख्या

282294

This booklet contains 16 pages.
इस पुस्तिका में 16 पृष्ठ हैं ।

JBC – 12A

PAPER II / प्रश्न-पत्र II
PART IV & V / भाग IV & V
Sanskrit Language Supplement
संस्कृत भाषा परिशिष्ट

Test Booklet Code
परीक्षा पुस्तिका संकेत

X

Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.
इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए ।
Read carefully the Instructions on the Back Cover (Page 15 & 16) of this Test Booklet.
इस परीक्षा पुस्तिका के पिछले आवरण (पृष्ठ 15 व 16) पर दिए निर्देशों को ध्यान से पढ़ें ।

For instructions in Sanskrit see Page 2 of this booklet. / संस्कृत में निर्देशों के लिए इस पुस्तिका का पृष्ठ 2 देखें ।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. This booklet is a supplement to the Main Test Booklet for those candidates who wish to answer **EITHER** Part IV (Language I) **OR** Part V (Language II) in **SANSKRIT** language, but **NOT BOTH**.
2. Candidates are required to answer Part I and Part II **OR** III from the Main Test Booklet and Parts IV and V from the languages chosen by them.
3. Questions on English and Hindi languages for Part IV and Part V have been given in the Main Test Booklet. Language Supplements can be asked for separately.
4. Use **Blue / Black Ball Point Pen only** for writing particulars on this page / marking responses in the Answer Sheet.
5. The CODE for this Language Booklet is **X**. Make sure that the CODE printed on **Side-2** of the Answer Sheet and on your Main Test Booklet is the same as that on this Language Supplement Booklet. In case of discrepancy, the candidate should immediately report the matter to the Invigilator for replacement of the Language Supplement Test Booklet.
6. This Test Booklet has **two** Parts, IV and V, consisting of **60** Objective Type Questions, each carrying 1 mark :
   Part IV : Language I – (Sanskrit) *(Q. 91 to Q. 120)*
   Part V : Language II – (Sanskrit) *(Q. 121 to Q. 150)*
7. Part IV contains 30 questions for Language I and Part V contains 30 questions for Language II. In this Test Booklet, only questions pertaining to Sanskrit language have been given. **In case the language/s you have opted for as Language I and/or Language II is a language other than Sanskrit, please ask for a Test Booklet that contains questions on that language. The languages being answered must tally with the languages opted for in your Application Form.**
8. **Candidates are required to attempt questions in Part V (Language II) in a language other than the one chosen as Language I (in Part IV) from the list of languages.**
9. Rough work should be done only in the space provided in the Test Booklet for the same.
10. The answers are to be recorded on the OMR Answer Sheet only. Mark your responses carefully. No whitener is allowed for changing answers.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. यह पुस्तिका मुख्य परीक्षा पुस्तिका की एक परिशिष्ट है, उन परीक्षार्थियों के लिए जो **या** तो भाग IV (भाषा I) **या** भाग V (भाषा II) **संस्कृत** भाषा में देना चाहते हैं, लेकिन **दोनों नहीं** ।
2. परीक्षार्थी भाग I एवं भाग II **या** III के उत्तर मुख्य परीक्षा पुस्तिका से दें और भाग IV व V के उत्तर उनके द्वारा चुनी भाषाओं से ।
3. अंग्रेज़ी व हिन्दी भाषा पर प्रश्न मुख्य परीक्षा पुस्तिका में भाग IV व भाग V के अन्तर्गत दिए गए हैं । भाषा परिशिष्टों को आप अलग से माँग सकते हैं ।
4. इस पृष्ठ पर विवरण अंकित करने एवं उत्तर पत्र पर निशान लगाने के लिए **केवल नीले/काले बॉल पॉइंट पेन** का प्रयोग करें ।
5. इस भाषा पुस्तिका का **संकेत** है **X**. यह सुनिश्चित कर लें कि इस भाषा परिशिष्ट पुस्तिका का संकेत, उत्तर पत्र के **पृष्ठ-2** एवं मुख्य प्रश्न पुस्तिका पर छपे संकेत से मिलता है । अगर यह भिन्न हो तो परीक्षार्थी दूसरी भाषा परिशिष्ट परीक्षा पुस्तिका लेने के लिए निरीक्षक को तुरन्त अवगत कराएँ ।
6. इस परीक्षा पुस्तिका में **दो** भाग IV और V हैं, जिनमें **60** वस्तुनिष्ठ प्रश्न हैं, जो प्रत्येक 1 अंक का है :
   भाग IV : भाषा I — (संस्कृत) *(प्र. 91 से प्र. 120)*
   भाग V : भाषा II — (संस्कृत) *(प्र. 121 से प्र. 150)*
7. भाग IV में भाषा I के लिए 30 प्रश्न और भाग V में भाषा II के लिए 30 प्रश्न दिए गए हैं । इस परीक्षा पुस्तिका में केवल संस्कृत भाषा से संबंधित प्रश्न दिए गए हैं । **यदि भाषा I और/या भाषा II में आपके द्वारा चुनी गई भाषा(एँ) संस्कृत के अलावा है तो कृपया उस भाषा वाली परीक्षा पुस्तिका माँग लीजिए । जिन भाषाओं के प्रश्नों के उत्तर आप दे रहे हैं वह आवेदन पत्र में चुनी गई भाषाओं से अवश्य मेल खानी चाहिएँ ।**
8. **परीक्षार्थी भाग V (भाषा II) के लिए, भाषा सूची से ऐसी भाषा चुनें जो उनके द्वारा भाषा I (भाग IV) में चुनी गई भाषा से भिन्न हो ।**
9. रफ कार्य परीक्षा पुस्तिका में इस प्रयोजन के लिए दी गई खाली जगह पर ही करें ।
10. सभी उत्तर केवल OMR उत्तर पत्र पर ही अंकित करें । अपने उत्तर ध्यानपूर्वक अंकित करें । उत्तर बदलने हेतु श्वेत रंजक का प्रयोग निषिद्ध है ।

SEAL

Name of the Candidate (in Capitals) : ____________________
परीक्षार्थी का नाम (बड़े अक्षरों में) :
Roll Number (अनुक्रमांक) : in figures (अंकों में) ____________________
: in words (शब्दों में) ____________________

Centre of Examination (in Capitals) : ____________________
परीक्षा केन्द्र (बड़े अक्षरों में) :
Candidate's Signature : ____________________ Invigilator's Signature : ____________________
परीक्षार्थी के हस्ताक्षर : निरीक्षक के हस्ताक्षर :
Facsimile signature stamp of Centre Superintendent ____________________

अस्यां पुस्तिकायां 16 पृष्ठानि सन्ति ।

JBC – 12A

परीक्षा-पुस्तिका-संकेतकम्

X

प्रश्नपत्रम् II

भागाः IV एवं V

संस्कृत भाषा परिशिष्टम्

यावन्न न कथ्येत तावत् इयं परीक्षा-पुस्तिका न अनावरणीया ।

अस्याः परीक्षा-पुस्तिकायाः पृष्ठावरणयोः (पृष्ठे 15 एवं 16) प्रदत्ताः निर्देशाः ध्यानपूर्वकं पठनीयाः ।

परीक्षार्थिभ्यो निर्देशाः

1. इयं पुस्तिका मुख्य-परीक्षा-पुस्तिकायाः एकं परिशिष्टम् तेभ्यः परीक्षार्थिभ्यः अस्ति ये IV (भाषा I) भागस्य **अथवा** V (भाषा II) भागस्य परीक्षां **संस्कृत** भाषया दातुमिच्छन्ति, **न** तु **द्वयोः भागयोः** ।
2. परीक्षार्थिभिः भाग I एवं भाग II **अथवा** III उत्तराणि मुख्य-परीक्षा-पुस्तिकातः देयानि अपि च IV तथा V भागानाम् उत्तराणि तैः चिताभिः भाषाभिः ।
3. आंग्लभाषायां हिन्दीभाषायां च प्रश्नाः मुख्य-परीक्षा-पुस्तिकायां IV भागे तथा V भागे च प्रदत्ताः । भाषा-परिशिष्टानि भवद्भिः पृथक्कृतया याचितुं शक्यन्ते ।
4. अस्मिन्पृष्ठे च विवरणम् अङ्कयितुम् उत्तरपत्रे च चिह्नं अङ्कयितुं **केवलं नील/कृष्णवर्णिकायाः बाल पाइन्ट लेखन्याः** प्रयोगः अनुमतः ।
5. अस्याः भाषा पुस्तिकायाः संकेतकं **X** वर्तते । एतच्च निश्चेतव्यं यदस्याः भाषा परिशिष्ट-पुस्तिकायाः संकेतकम् उत्तरपत्रस्य **पृष्ठ-2** उपरि प्रकाशितेन संकेतेन साम्यं भजति । एतदपि निश्चेतव्यं यत् मुख्य-परीक्षा-पुस्तिकासंख्या उत्तरपत्रसंख्या च परस्परं साम्यं भजेते। यदि चात्र किमपि अन्तरमस्ति तदा छात्रेण निरीक्षकमहाभागः सम्प्रार्थनीयः यत्स द्वितीयाम् भाषा-परिशिष्ट-परीक्षापुस्तिकाम् ददातु ।
6. अस्यां परीक्षापुस्तिकायाम् **द्वौ** भागौ स्तः – IV तथा V, एतेषु **60** वस्तुनिष्ठाः प्रश्नाः सन्ति, प्रत्येकं च एकमङ्कं धारयति :
   भागः IV : भाषा I — (संस्कृत) *(प्रश्न संख्या 91 तः 120 पर्यन्तम्)*
   भागः V : भाषा II — (संस्कृत) *(प्रश्न संख्या 121 तः 150 पर्यन्तम्)*
7. IV भाषा I भागे 30 प्रश्नाः, V भाषा II भागे च 30 प्रश्नाः सन्ति । अस्यां च परीक्षापुस्तिकायाम् केवलम् संस्कृतभाषया सम्बद्धाः प्रश्नाः सन्ति । **यदि भाषा I उत वा भाषा II इत्येतयोः भवता संस्कृत-अतिरिक्ते भाषे चिते, तदा तद्भाषासम्बद्धा परीक्षापुस्तिका याचनीया । यस्याः अपि भाषायाः प्रश्नानाम् उत्तराणि भवता प्रदीयन्ते, सा भाषा नूनम् आवेदनपत्रे अभीष्टभाषाभिः सह संवदेत् ।**
8. **परीक्षार्थिभिः भाग V (भाषा II) कृते, भाषातालिकातः सा भाषा चयनीया या तैः भाषा I (भागे IV) चितायाः अभीष्टभाषातः भिन्ना स्यात् ।**
9. रफ़ कार्यं परीक्षापुस्तिकायाम् एतत्प्रयोजनार्थं निर्धारितस्थाने एव कार्यम् ।
10. सर्वाणि उत्तराणि OMR उत्तरपुस्तिकायामेव अङ्कनीयानि । सावधानमनसा चैतद् अङ्कनीयम् । उत्तरे परिवर्तनार्थं श्वेत-रञ्जकस्य प्रयोगो निषिद्धः ।

परीक्षार्थिनः नाम : ______________________

अनुक्रमाङ्कः : अङ्केषु ______________________

: शब्देषु ______________________

परीक्षाकेन्द्रम् : ______________________

परीक्षार्थिनः हस्ताक्षरम् : ______________ निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् : ______________

Facsimile signature stamp of
Centre Superintendent ______________________

परीक्षार्थिनः निम्नलिखित-भागस्य प्रश्नानाम्
उत्तराणि तदैव दद्युः यदि तैः **भाषा – I**
विकल्पे **संस्कृतं** चितं स्यात् ।

→

भागः IV
भाषा I
संस्कृतम्

निर्देशः : सर्वाधिकं समीचीनं विकल्पं चित्वा निम्नलिखितप्रश्नानाम् उत्तरं दीयताम् ।

91. नटानां सूक्तसमूहवाचकपदम्

(1) समूहः

(2) जनपदः

(3) पात्रः (Characters)

(4) अध्यापक वृन्दः

92. भवान् पृच्छतु, अस्माकं लक्ष्यं किम् ?

अहं एकेन पदेन उत्तरं वदामि : "विजयः" एतादृशः प्रश्नः

(1) विवरणात्मकः

(2) आलङ्कारिकः

(3) रीतियुक्तः

(4) सहजः

93. एकः सहयात्रिकः गवाक्षसमीपे आसीनः । भवान् गवाक्षं पिहितुं इच्छति । भवान् तं कथम् अनुरोधं करोति ?

(1) कृपया गवाक्षं पिहितु ।

(2) गवाक्षं पिहितुं शक्यते वा ?

(3) भवता गवाक्षं पिहितुं शक्यते वा ?

(4) गवाक्षं मम कृते पिहितु ।

94. संभाषणमिदम् पठतु । अत्र अध्यापकः –

अध्यापकः – अथवा भवान् कथापुस्तकमेकं पठितुमिच्छति ?

शिष्यः – आम् ।

अध्यापकः – आम् कृपया ।

(1) अन्यदेकमभ्यासं ददाति

(2) भाषानुष्ठानक्रमं विनयेन संबद्धयति

(3) पठनारम्भं कर्तुं विनयेन सूचयति

(4) शिष्यस्य प्रार्थनामनुमोदते

95. कः प्रकारात्मकः शब्दः (Functional word) ?

(1) रचनात्मक

(2) किमपि न

(3) विक्षिप्त

(4) सर्वे

96. अध्ययनसमये विशेषणपदं (Modifier) 'शक्यते', 'शक्यते स्म', शक्यः, संभावनम् अत्रायं केन्द्रीकरोति

(1) सन्दर्भानुगुणमर्थम्

(2) पूर्वपदार्थम्

(3) तेषां वाक्यात्मकं स्थानम्

(4) तेषां अयम्

97. पत्रवाहकः एकादशवादने पत्रं वितरितवान् ।

पत्रवाहकेन एकादशवादने पत्रं वितरितम् ।

उपरि दत्तयोः द्वयोः वाक्ययोः भेदं स्पष्टीकर्तुं छात्राणां अवधानार्थं उपयुक्तमस्ति

(1) पदप्रयोगप्रभेदः

(2) नामपद-कर्मपदस्य च स्थानं वाक्यद्वये नियोजनम्

(3) क्रियापदपरिवर्तनम्

(4) कर्तरि प्रयोगाभ्यासः

98. एतयोः द्वन्द्वयोः कः युग्मः संज्ञानात्मक-स्वरूपं प्रदर्शयति ?

(1) कर्तरि कर्मणि प्रयोगः

(2) सांपूर्ण्यम्/विश्लेषणात्मकः

(3) व्याख्यात्मकः/शाब्दिकः

(4) भावात्मकः/औचित्यम् धीसंपन्नः

99. भाषावगमने परीक्षणे च पत्राधारः (portfolio) इदं निर्दिशति

(1) मौखिकी परीक्षा

(2) विद्यार्थिनाम् अवगमनाभिवृद्धिसूचकं कार्यसंग्रहणं निश्चितकाले

(3) प्रति अवधौ शिक्षकेन कृतः विद्यार्थि-स्वभावलेखः

(4) कालकाले लेखनपरीक्षा

100. पठनसमये विसंज्ञायाः (Decoding) अर्थः

(1) क्लिष्टसमस्यासमाधानं कर्तुम्

(2) विश्लेषणं कर्तुं अवगन्तुं च

(3) विदेशभाषामवगन्तुम्

(4) I.C.T. मध्ये प्रयुक्तक्रियाः

101. वक्ता-1 – तवमाता गृहं इदानीं पर्यन्तं आगतवती वा ?

वक्ता-2 – आम्

भाषण-श्रवणकौशले अत्र कस्य दोषः ?

(1) प्रथम वक्ता

(2) द्वितीय वक्ता

(3) द्वयोः

(4) न कस्यापि

102. लेखनसमये संलग्नशीलक्रममेकम्

(1) उपवृत्तम्

(2) विशेषणम्

(3) उपसर्गः

(4) उक्तिः

103. लेखः लघुः वर्तते चेत् तृतीय पुरुषे पूर्णयतु विना अप्रस्तुतवाचा, अध्वन्यात्मकरीत्या तथा अतार्किकरीत्या पूर्णयतु

(1) विज्ञप्तिः

(2) प्रतिवेदनम्

(3) समाचारपत्रलेखनम्

(4) वर्गीकृतप्रकटनम्

104. सूर्यग्रहणं कदा भविष्यति ? अयं प्रश्नः

(1) वर्तमानकालीयः

(2) भविष्यत्कालीयः

(3) अनुवर्तनशीलवर्तमानकालीयः

(4) भूतकालीयः

105. राष्ट्रिय-पाठ्यचर्या-रूपरेखा NCF 2005 3.1.4 प्रबोधनानुसारं (Recommendations) विद्यालयेषु पठनलेखने विशेषम् अवधानं नावश्यकम् विशेषतया कस्यां भाषायाम् ?

(1) मातृभाषायाम्

(2) हिन्दीभाषायाम्

(3) अन्यविदेशीयभाषासु

(4) आंग्लभाषायाम्

निर्देशः : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदनन्तरं प्रदत्तप्रश्नानां (प्रश्नसङ्ख्या 106 – 114) विकल्पात्मकोत्तरेषु समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत ।

पुरा गुजरातप्रदेशे एकस्मिन् ग्राम एकं गुरुकुलम् आसीत् । तत्र द्विशतं छात्राः गुरुभ्यः अनेकान् विषयान् पठन्ति स्म । तेषां भोजनादिव्यवस्थाम् एका नगरस्थिता संस्था अकरोत् । एकदा संस्थाधिकारिणः छात्रेभ्यः एकं वैद्यं प्रेषितवन्तः । सः त्रीन् मासान् तत्र अवसत् । किन्तु कोऽपि रुग्णः तस्य समीपे चिकित्सायै न आगच्छत् । वैद्यराजः प्रधानाचार्यम् अपृच्छत् — किम् अत्र कोऽपि रोगी न भवति ? प्रधानाचार्यः विहस्य अवदत् — वैद्यराज ! अस्य एकं रहस्यम् अस्ति । अत्र सर्वे तदा भोजनं कुर्वन्ति, यदा ते तीव्रक्षुधाम् अनुभवन्ति । यदा तेषां भोजनेन तृप्तिः भवति, ततः पूर्वम् एव ते भोजनं त्यजन्ति । एतत् एव एतेषां स्वास्थ्यस्य रहस्यम् । भवान् जानाति एव यत् स्वस्थाः नराः औषधं न सेवन्ते । तद्वचनं श्रुत्वा वैद्यः हसित्वा अवदत् – अत्र मम उपयोगः न अस्ति । अहं गच्छामि । नमस्कारः । यत्र रोगः तत्र वैद्यः ।

106. कति छात्राः गुरुकुले पठन्ति स्म ?

(1) 102

(2) 002

(3) 200

(4) 202

107. वैद्यराजः कं पृष्टवान् ?

(1) अभिभावकान्

(2) छात्रान्

(3) प्रधानाचार्यम्

(4) संस्थाधिकारिणः

108. 'विहस्य' इति पदे प्रत्ययः अस्ति

(1) क्त्वा

(2) क्यप्

(3) ल्यप्

(4) य

109. 'त्यजन्ति' इति पदे धातुः अस्ति

(1) त्यज्

(2) त्यक्त

(3) तर्ज्

(4) त्यज

110. 'नगरस्थिता' इति पदे समासः अस्ति

(1) कर्मधारयः

(2) तत्पुरुषः

(3) अव्ययीभावः

(4) द्वन्द्वः

111. 'भोजनादिव्यवस्थाम्' पदे विभक्तिः अस्ति

(1) तृतीया

(2) द्वितीया

(3) षष्ठी

(4) सप्तमी

112. अस्मिन् अनुच्छेदे 'सेवन्ते' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(1) नराः

(2) संस्थाधिकारिणः

(3) भवान्

(4) स्वस्थाः

113. 'कोऽपि' पदे सन्धिः अस्ति

(1) विसर्ग सन्धिः

(2) श्चुत्व सन्धिः

(3) व्यञ्जन सन्धिः

(4) यण् सन्धिः

114. 'अत्र मम उपयोगः न अस्ति ।' इति वाक्ये 'मम' सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम् ?

(1) प्रधानाचार्याय

(2) रुग्णेभ्यः

(3) वैद्यराजाय

(4) छात्रेभ्यः

निर्देशः : अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां (प्रश्नसङ्ख्या 115 – 120) विकल्पात्मकोत्तरेषु समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत ।

केयूरा न विभूषयन्ति पुरुषं हारा न चन्द्रोज्ज्वलाः ।
न स्नानं न विलेपनं न कुसुमं नालङ्कृता मूर्धजाः ।।
वाण्येका समलङ्करोति पुरुषं या संस्कृता धार्यते ।
क्षीयन्ते खलु भूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम् ।।

115. पुरुषस्य भूषणम् किम् ?

(1) कर्णभूषणम्

(2) वाक्

(3) अलङ्करणम्

(4) विलेपनम्

116. मनुष्यं किं न सज्जीकरोति ?

(1) विलेपनम्

(2) अलङ्कृताः मूर्धजाः

(3) वाणी

(4) स्नानम्

117. 'नश्यन्ति' इति अर्थे किं पदं प्रयुक्तम् ?

(1) विभूषयन्ति

(2) क्षीयन्ते

(3) विलेपयन्ति

(4) अलङ्करोति

118. अत्र श्लोके 'हारा' इति पदस्य किं विशेषणपदम् ?

(1) केयूराः

(2) चन्द्रोज्ज्वलाः

(3) अलङ्कृताः

(4) संस्कृता

119. अत्र श्लोके 'धार्यते' इति क्रियापदस्य किं कर्तृपदम् ?

(1) भूषणम्

(2) मूर्धजाः

(3) वाणी

(4) संस्कृतम्

120. 'चन्द्रोज्ज्वलाः' इति पदस्य सन्धिच्छेदः अस्ति

(1) चन्द्रो + उज्ज्वलाः

(2) चन्द्र + ओज्ज्वलाः

(3) चन्द्र + उत् + ज्वला

(4) चन्द्र + उज्ज्वलाः

परीक्षार्थिनः निम्नलिखित-भागस्य प्रश्नानाम्
उत्तराणि तदैव दद्युः यदि तैः **भाषा – II**
विकल्पे **संस्कृतं** चितं स्यात् ।

भागः V
भाषा II
संस्कृतम्

निर्देशः : सर्वाधिकं समीचीनं विकल्पं चित्वा निम्नलिखितप्रश्नानाम् उत्तरं दीयताम् ।

121. संस्कृतपाठ्यक्रमे संवादलेखस्य मूलोद्देशः अस्ति

(1) व्याकरणपरिशुद्धता

(2) संप्रेषणकौशलानि

(3) सृजनात्मकक्षमता

(4) गतिलेखनम्

122. यत्किञ्चित्पाठ्यते सदैव एव अवगम्यते यतः

(1) अनौपचारिक-वार्तालापसमये छात्राः सावधाना भवन्ति

(2) शिक्षकस्य सामाजिकस्तरः, आर्थिकस्तरः भिन्नः भवति

(3) छात्राः भिन्न-योग्यता-व्यक्तित्व-सामाजिकपृष्ठभूमियुक्ताः भवन्ति

(4) कोऽपि अध्यापकः अथवा अधिगन्तकः संस्कृतविषये पूर्णतया न निपुणः

123. शीर्षकस्य मुख्यसम्बन्धः भवति

(1) पाठस्य मुख्यसूक्त्या

(2) संपूर्णपाठेन

(3) मुख्यपात्रस्यकथनेन

(4) पाठस्य मुख्यांशेन

124. रचनात्मकशिक्षणेन अभिप्रायः अस्ति

(1) छात्रा स्वानुभवानुगुणं पाठ्यसंबद्ध-शब्दपद-वाक्यादीनां व्याख्यां कुर्वन्ति

(2) अध्यापककथनानुगुणं शोधकार्यं कुर्वन्ति

(3) स्वपाठानुगुणं विभिन्न-सहायकसामग्र्या रचयन्ति

(4) छात्राः पाठ्यसामग्र्यां विभिन्न उदाहरणानि पठन्ति

125. संस्थासु अन्तःशैक्षणिक-संपन्मूलविनिमयकरणं संवहन तन्त्रज्ञानम् (Communicative Technology)

(1) इन्ट्रानेट् (INTRANET)

(2) डेल्नेट् (DELNET)

(3) एरनेट् (ERNET)

(4) अन्तर्जालम् (INTERNET)

126. वास्तवीयतात्मकं (Vertual Reality)

(1) दूरदृश्यगोष्ठी

(2) संगणकयन्त्रद्वारा प्रगतक्रममेकम्

(3) वीडियोडिस्क्

(4) दूरगोष्ठी

127. विस्तृतपदानां प्रतीपक्रमः

(1) भारत + युरोपीय — भारोपीय

(2) प्रयोजकः — अप्रयोजकः

(3) मन्त्रः (संस्कृतम्) — मन्त्रः (हिन्दी)

(4) चोरः — चुरति

128. पदद्वय समस्तपदस्य उदाहरणम्

(1) रामश्च कृष्णश्च

(2) वातनियन्त्रणम्/करदाता

(3) तैलकूपः/मुद्रणकर्गजम्

(4) शिरोवेदना/वर्षापातः

129. भाषार्जने आवश्यकम्

(1) व्याकरणज्ञानस्य व्यवस्थित प्रयोगः तथा पदानां कण्ठस्थीकरणम्

(2) मातृभाषायाः तथा द्वितीय भाषायाः अवगमनक्रमे मानवमस्तिष्कस्य अन्तः सामर्थ्यं निर्दिशति

(3) मातृभाषा ज्ञानावगमनस्यक्रममेकं विद्यार्थिषु

(4) कण्ठस्थीकरणं तथा आवश्यकपदानां प्रयोगः

130. NCF 2005 अनुसारं काल्पनिक-चिन्तनार्थं एवं च साक्षरताद्वारा ज्ञानार्जनं मन्यते

(1) मातृभाषा

(2) तृतीय भाषा

(3) शास्त्रिय भाषा (classical language)

(4) द्वितीय भाषा

131. भाववाच्यात्मकक्रियापदस्य उदाहरणमस्ति

(1) भोजनं खादति

(2) लेखं लिखति

(3) नृत्यं करोति

(4) हसति

132. नामपदकेन्द्रीकृत उपगमः मन्यते यत् अधिकअधिगमनं संघटनात्मकम्

(1) अध्यापकस्य विषयसामर्थ्यानुगुणम्

(2) विषयसामग्र्यनुगुणम्

(3) शैक्षिकतन्त्रानुगुणम्

(4) विद्यार्थिनां रुचिरनुगुणं क्रियते

133. आकलनस्य निकषः (Criteria)

(1) प्रश्नक्रमेण अङ्कानां विभागः

(2) विद्यार्थिनां सामर्थ्यस्य सामान्यज्ञानम्

(3) अङ्कनमार्गदर्शिका

(4) परीक्षामार्गदर्शन-मूल्याङ्कननिर्देशः

134. यद्यपि इतिपदे संयुक्ताक्षरः अस्ति

(1) य् द्

(2) प् द

(3) य् प

(4) द् य

135. पठनसन्दर्भे भावग्रहणं परीक्ष्यते

(1) टिप्पणिनिर्माणद्वारा

(2) सारांशेन

(3) अवरोधनार्थकप्रक्रियाद्वारा संभाषणवाक्यानि

(4) टिप्पणिलेखनद्वारा

निर्देशः : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां (प्रश्नसङ्ख्या 136 – 141) विकल्पात्मकोत्तरेषु समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत ।

दक्षिणभारते सागर-मध्ये एकं लघुद्वीपं वर्तते । तस्मिन् द्वीपे सागरतरङ्गैः क्षाल्यमानं प्राचीनं नगरं कन्याकुमारी इति अस्ति । एषा कन्याकुमारी त्रयाणां सागराणां सङ्गमस्थली । समुद्रजले प्रतिबिम्बितं सूर्योदयस्य दृश्यम् अद्भुतम् एव । सूर्यस्य क्रमशः अरुणा पीता धवला च शोभा दर्शकान् मन्त्रमुग्धान् करोति । सागरस्य लहरीभिः क्षिप्तानां चित्र-विचित्रवर्णानां शुक्तीनां वृष्टिः इव भवति । जलधितटे स्थितैः नारिकेल–कदली पादपैः परिवृता इव एषा नगरी । एकदा स्वामिविवेकानन्दः समुद्रजले स्थितायाम् एकस्यां बृहत्-शिलायाम् उपविष्टः त्रीणि दिनानि ध्यानमग्नः जातः । एतस्यां शिलायाम् एव अधुना विवेकानन्दकेन्द्रं विकसितम् अस्ति । अत्र आगत्य साधकाः ध्यानं साधनां च कृत्वा जीवनं सफलं कुर्वन्ति ।

136. शिलायाम् उपविष्टः विवेकानन्दः कति दिनानि ध्यानमग्नः अभवत् ?

(1) 103

(2) 3

(3) 23

(4) 13

137. 'ध्यानमग्नः' पदे समासः अस्ति

(1) अव्ययीभावः

(2) कर्मधारयः

(3) तत्पुरुषः

(4) द्वन्द्वः

138. 'परिवृता' पदे प्रत्ययः अस्ति

(1) क्त

(2) क्तवतु

(3) तल्

(4) क्त्वा

139. 'धवला' इति पदस्य विशेष्यपदं किम् ?

(1) अरुणा

(2) पीता

(3) कन्याकुमारी

(4) शोभा

140. अस्मिन् अनुच्छेदे 'करोति' क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(1) दर्शकः

(2) शोभा

(3) अरुणा

(4) सूर्यः

141. 'स्थितायाम्' पदे विभक्तिः अस्ति

(1) षष्ठी

(2) सप्तमी

(3) चतुर्थी

(4) द्वितीया

निर्देशः : अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितप्रश्नानां प्रदत्तेषु (प्रश्नसङ्ख्या 142 – 150) समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत ।

एकदा स्वातिनामकः मुनिः पिपासया पीडितोऽभवत् । जलमूलम् अन्विष्यता तेन कश्चन आह्लादकरः शब्दः श्रुतः । तम् अनुसृत्य स अग्रे गतः । तत्र कुत्रचित् पर्वतात् पतन्तः जलबिन्दवः शुष्कपर्णानाम् उपरि पतित्वा मधुरं संगीतं जनयन्ति स्म । एतद् अवगत्य प्रेरितः स तृषाकुलतां विस्मृत्य वेगेन आश्रमम् आगतवान् । संगीतसाधनेषु प्रतिध्वनेः उत्पादनार्थं यः सूक्ष्मक्रमः आवश्यकः तम् अन्विष्टवान् सः । एवं यत् सङ्गीतसाधनं निर्मितवान् तस्य नाम मृदङ्ग इति ।

142. 'विस्मृत्य' पदे प्रत्ययः अस्ति

(1) ल्यप्

(2) त्वा

(3) तल्

(4) क्यप्

143. 'अन्विष्यता' इति पदे विभक्तिः अस्ति

(1) प्रथमा

(2) द्वितीया

(3) चतुर्थी

(4) तृतीया

144. 'सङ्गीतसाधनम्' पदे समासः अस्ति

(1) द्वन्द्व

(2) द्विगुः

(3) तत्पुरुषः

(4) बहुव्रीहिः

145. 'जनयन्ति स्म' इति क्रियायाः कर्तृपदम् अस्ति

(1) पतन्तः

(2) जलबिन्दवः

(3) शब्दाः

(4) मुनिः

146. 'क्तवतु' प्रत्ययः कस्मिन् पदे अस्ति ?

(1) गतः

(2) श्रुतः

(3) अभवत्

(4) अन्विष्टवान्

147. 'पीडितोऽभवत्' पदस्य सन्धिच्छेदः अस्ति

(1) पीडित + अभवत्

(2) पीडा + अभवत्

(3) पीड् + अभवत्

(4) पीडितः + अभवत्

148. 'प्रसन्नतादायकः' इति अर्थे अनुच्छेदे किं पदं प्रयुक्तम् ?

(1) संगीतम्

(2) आह्लादकरः

(3) मृदङ्गः

(4) मधुरं

149. 'संगीतं' पदस्य विशेषणपदम् अस्ति

(1) सूक्ष्मक्रमः

(2) मधुरं

(3) प्रेरितः

(4) आह्लादकरः

150. मुनिः केन प्रेरितः अस्ति ?

(1) पिपासया

(2) सङ्गीतेन

(3) सङ्गीतसाधनेन

(4) जलेन

SPACE FOR ROUGH WORK

अवधानपूर्वकम् एते निर्देशाः मनसि धारणीयाः

1. प्रत्येकं प्रश्नार्थं चत्वारि वैकल्पिकोत्तराणि निर्दिष्टानि, तेषु समुचितोत्तरप्रदानार्थं OMR उत्तरपुस्तिकायाः पृष्ठे-2 केवलम् एकमेव वृत्तं पूर्णरूपेण नील/कृष्णवर्णिकया बाल पाइन्ट लेखन्या प्रपूरणीयम् । एकवारम् उत्तरांकनानन्तरं न तत्परिवर्तयितुं शक्यते ।

2. परीक्षार्थिभिः उत्तरपत्रं नैव तिर्यक्करणीयम्, न च कथंकारमपि तद् अन्यथाप्रकारेण अङ्कनीयम् । परीक्षार्थी स्वीयानुक्रमाङ्कं उत्तरपत्रे निर्धारितस्थानातिरिक्तम् अन्यत्र कुत्रापि न लिखेत् ।

3. परीक्षापुस्तिकायाः उत्तरपत्रकस्य च प्रयोगः सावधानं करणीयः । कस्यामपि परिस्थितौ (केवलं तां परिस्थितिं विहाय यदा परीक्षापुस्तिकायाः उत्तरपत्रस्य च सङ्केतके सङ्ख्यायां वा भिन्नता दृश्यते) द्वितीय-परीक्षापुस्तिका नोपलभ्या एव ।

4. परीक्षापुस्तिकायाम् उत्तरपत्रे च प्रदत्त-सङ्केतक-सङ्ख्या परीक्षार्थिभिः उपस्थितिपत्रके सम्यक्रीत्या अवश्यमेव लेखनीया ।

5. प्रवेशपत्रं विहाय अन्य-मुद्रित-लिखित-पाठ्यसामग्रीं कर्गदचिटिकां 'पेजरम्' इति चलदूरभाषां, विद्युत्-उपकरणानि अथवा कामपि अन्यसामग्रीं परीक्षाभवनं कक्षं वा नेतुम् अनुमतिः न अस्ति ।

6. निरीक्षणसमये परीक्षार्थिभिः प्रवेशपत्रं निरीक्षकाय अवश्यं दर्शनीयम् ।

7. अधीक्षकस्य निरीक्षकस्य व अनुमतिं विना परीक्षार्थिभिः स्थानं न परित्यक्तव्यम् ।

8. कार्यरतनिरीक्षकाय उत्तरपत्रं दत्त्वा उपस्थितिपत्रके च हस्ताक्षरं पुनः कृत्वा एव परीक्षार्थिभिः परीक्षाभवनं कक्षं वा परित्यक्तव्यम् न अन्यथा । यदि केनापि परीक्षार्थिना उपस्थितिपत्रिकायां पुनः हस्ताक्षरं न क्रियते तर्हि 'परीक्षार्थिना उत्तरपत्रकं न दत्तम्' इति अभिप्रायः । इदम् अनुचितसाधनानां प्रयोगस्य रूपम् इति मन्तव्यम् ।

9. वैद्युत-हस्तचालित-परिकलकस्य उपयोगः सर्वथा वर्जितः ।

10. परीक्षाभवने कक्षे वा अनुकूलाचरणाय परीक्षार्थिनः सङ्घटनस्य सर्वैः नियमैः विनियमैः वा नियमिताः । अनुचितसाधनानाम् उपयोगेन सम्बद्धाः निर्णयाः सङ्घटनस्य नियम-विनियम-अनुवर्तनीयाः एव ।

11. कस्यामपि परिस्थितौ परीक्षापुस्तिकायाः उत्तरपत्रकस्य वा कोऽपि भागः पृथक् न करणीयः ।

12. **परीक्षासमादयनन्तरं परीक्षार्थिनः परीक्षाभवन-परित्यजनात् पूर्वं उत्तरपत्रं कक्षनिरीक्षकाय अवश्यमेव प्रदास्यन्ति । *परीक्षार्थिनः इमाम् उत्तरपुस्तिकां नेतुम् अनुमताः ।***

READ CAREFULLY THE FOLLOWING INSTRUCTIONS :

1. Out of the four alternatives for each question, only one circle for the correct answer is to be darkened completely with Blue/Black Ball Point Pen on Side-2 of the OMR Answer Sheet. The answer once marked is not liable to be changed.
2. The candidates should ensure that the Answer Sheet is not folded. Do not make any stray marks on the Answer Sheet. Do not write your Roll No. anywhere else except in the specified space in the Answer Sheet.
3. Handle the Test Booklet and Answer Sheet with care, as under no circumstances (except for discrepancy in Test Booklet Code or Number and Answer Sheet Code or Number), another set will be provided.
4. The candidates will write the correct Test Booklet Code and Number as given in the Test Booklet / Answer Sheet in the Attendance Sheet.
5. Candidates are not allowed to carry any textual material, printed or written, bits of papers, pager, mobile phone, electronic device or any other material except the Admit Card inside the examination hall/room.
6. Each candidate must show on demand his / her Admission Card to the Invigilator.
7. No candidate, without special permission of the Superintendent or Invigilator, should leave his / her seat.
8. The candidates should not leave the Examination Hall without handing over their Answer Sheet to the Invigilator on duty and sign the Attendance Sheet twice. Cases where a candidate has not signed the Attendance Sheet a second time will be deemed not to have handed over the Answer Sheet and dealt with as an unfair means case.
9. Use of Electronic / Manual Calculator is prohibited.
10. The candidates are governed by all Rules and Regulations of the Board with regard to their conduct in the Examination Hall. All cases of unfair means will be dealt with as per Rules and Regulations of the Board.
11. No part of the Test Booklet and Answer Sheet shall be detached under any circumstances.
12. **On completion of the test, the candidate must hand over the Answer Sheet to the Invigilator in the Room / Hall. *The candidates are allowed to take away this Test Booklet with them.***

निम्नलिखित निर्देश ध्यान से पढ़ें :

1. प्रत्येक प्रश्न के लिए दिए गए चार विकल्पों में से सही उत्तर के लिए OMR उत्तर पत्र के पृष्ठ-2 पर केवल एक वृत्त को ही पूरी तरह नीले/काले बॉल पॉइन्ट पेन से भरें । एक बार उत्तर अंकित करने के बाद उसे बदला नहीं जा सकता है ।
2. परीक्षार्थी सुनिश्चित करें कि इस उत्तर पत्र को मोड़ा न जाए एवं उस पर कोई अन्य निशान न लगाएँ । परीक्षार्थी अपना अनुक्रमांक उत्तर पत्र में निर्धारित स्थान के अतिरिक्त अन्यत्र न लिखें ।
3. परीक्षा पुस्तिका एवं उत्तर पत्र का ध्यानपूर्वक प्रयोग करें, क्योंकि किसी भी परिस्थिति में (केवल परीक्षा पुस्तिका एवं उत्तर पत्र के संकेत या संख्या में भिन्नता की स्थिति को छोड़कर) दूसरी परीक्षा पुस्तिका उपलब्ध नहीं करायी जाएगी ।
4. परीक्षा पुस्तिका / उत्तर पत्र में दिए गए परीक्षा पुस्तिका संकेत व संख्या को परीक्षार्थी सही तरीके से हाज़िरी-पत्र में लिखें ।
5. परीक्षार्थी द्वारा परीक्षा हॉल/कक्ष में प्रवेश कार्ड के सिवाय किसी प्रकार की पाठ्य सामग्री, मुद्रित या हस्तलिखित, काग़ज़ की पर्चियाँ, पेजर, मोबाइल फोन, इलेक्ट्रॉनिक उपकरण या किसी अन्य प्रकार की सामग्री को ले जाने या उपयोग करने की अनुमति नहीं है ।
6. पूछे जाने पर प्रत्येक परीक्षार्थी, निरीक्षक को अपना प्रवेश-कार्ड दिखाएँ ।
7. अधीक्षक या निरीक्षक की विशेष अनुमति के बिना कोई परीक्षार्थी अपना स्थान न छोड़ें ।
8. कार्यरत निरीक्षक को अपना उत्तर पत्र दिए बिना एवं हाज़िरी-पत्र पर दुबारा हस्ताक्षर किए बिना परीक्षार्थी परीक्षा हॉल नहीं छोड़ेंगे । यदि किसी परीक्षार्थी ने दूसरी बार हाज़िरी-पत्र पर हस्ताक्षर नहीं किए तो यह माना जाएगा कि उसने उत्तर पत्र नहीं लौटाया है और यह अनुचित साधन का मामला माना जाएगा ।
9. इलेक्ट्रॉनिक / हस्तचालित परिकलक का उपयोग वर्जित है ।
10. परीक्षा-हॉल में आचरण के लिए परीक्षार्थी बोर्ड के सभी नियमों एवं विनियमों द्वारा नियमित हैं । अनुचित साधनों के सभी मामलों का फैसला बोर्ड के नियमों एवं विनियमों के अनुसार होगा ।
11. किसी हालत में परीक्षा पुस्तिका और उत्तर पत्र का कोई भाग अलग न करें ।
12. **परीक्षा सम्पन्न होने पर, परीक्षार्थी कक्ष / हॉल छोड़ने से पूर्व उत्तर पत्र कक्ष-निरीक्षक को अवश्य सौंप दें । *परीक्षार्थी अपने साथ इस परीक्षा पुस्तिका को ले जा सकते हैं ।***

SEAL